

Recenzja

**Książki pod redakcją Magdaleny Piorunek
„Społeczne i jednostkowe konteksty pomocy,
wsparcia społecznego i poradnictwa.
Koncepcje – Dyskursy- Inspiracje”
(t. I), Poznań 2018**

ISBN 987-83-232-3306-0, Wydawnictwo Naukowe UAM, ss. 330

oraz **książki pod redakcją Joanny Kozielskiej,**

Agnieszki Skowrońskiej-Pućki

**„Społeczne i jednostkowe konteksty pomocy,
wsparcia społecznego i poradnictwa.
Przyczynki empiryczne- Praktyka społeczna”
(t. II), Poznań 2018**

ISBN 978-83-232-3307-7, Wydawnictwo Naukowe UAM, ss. 333

Pani Profesor Magdalena Piorunek i Jej *zespół badawczy* można z pewnością zasygnalizować Czytelnikom – na podstawie licznych dokonań tej grupy osób reprezentujących akademicki ośrodek Uniwersytetu Poznańskiego – że mamy obecnie do czynienia ze swoiście i pomyślnie instytucjonalizującą się kolejną *Szkołą naukową* w rodzimej *pedagogice*, która znana jest zarówno w środowisku humanistów pedagogów (społecznych, pracy, socjalnych), jak i reprezentantów zhumanizowanej, lub jeśli ktoś oczekuje, że nieco odmienny termin byłby bardziej adekwatny do profilu prac tego *Zespołu*, to pozwolę sobie użyć zbliżonego terminu związanego z fantazją twórczą „technizacji humanistów i humanizacji techników (*ścisłwców*)”.

W niniejszych, sygnalizowanych pobieżnie przeze mnie tomach szeroko podejmowana jest *praca socjalna*, której bezpośrednio niniejsze prace dotyczą. Jest to, jak wiemy, rozwijająca się pomyślnie nauka stosowana o charakterze szczególnie interdyscyplinarnym, wspomagająca jednostki i grupy społeczne w uży-

skiwaniu efektywnego poziomu funkcjonowania psychospołecznego. Jest ona, z jednej strony, samodzielnym obszarem studiów, instytucjonalizującym się od dawna, ale również rodzajem dyscypliny naukowej o już ugruntowanej pozycji: z drugiej zaś strony – jest działalnością *stricte* praktyczną, realizowaną za pomocą rozległej sieci instytucji i stowarzyszeń publicznych. Najogólniej mówiąc, jest zorientowana na rozwiązywanie problemów ludzkich. Wśród warunków, od których zależy oczekiwana przez ogół skuteczność pracy socjalnej¹, należą również wielowymiarowe kwestie podjęte i analizowane głównie w tomie pierwszym tej książki. Koniecznie trzeba przy tym nadmienić, że powiązań między pedagogiką społeczną, pedagogiką opiekuńczą, poradnictwem, pracą socjalną, pedagogiką pracy, związków natury instytucjonalnej, kadrowej i przedmiotowej jest zdecydowanie więcej niż różnic między nimi², tj. pomiędzy umownie zarysowywanymi się, dostrzeganymi w Polsce podziałami kwalifikacyjnymi. Zdania co do trafności czy sensu instytucjonalizacji kolejnych subdyscyplin są jak zawsze podzielone i żadnemu przyjętemu stanowisku nie można odmówić pewnych trafnie przytoczanych argumentów. W literaturze przedmiotu zwykło się traktować, że pedagogika społeczna stanowi teoretyczną, niejako filozoficzną podstawę do pracy opiekuńczej i pracy socjalnej³. Upraszczając narosłe wokół relacji pedagogika społeczna – praca socjalna niejasności i wątpliwości, powiedzieć można, że „pedagogika społeczna pozostaje teorią, a nie działaniem społecznym, praca socjalna zaś jest »refleksyjną praktyką«”⁴. Nie wchodząc w indywidualne rozważania tudzież indywidualną samoidentyfikację danego Autora z daną dyscypliną/subdyscypliną naukową, najważniejszy pozostaje istotny fakt, że zarówno kierunek studiów (specjalność kształcenia), jak i prowadzone liczne eksplikacje cieszą się dużym zainteresowaniem i popularnością nie tylko w naszym kraju.

¹ K. Frysztański, *Socjologia problemów społecznych*, Scholar, Warszawa 2009, s. 180.

² Warto przytoczyć zaledwie kilka publikacji ostatniego okresu Zakładu Poradnictwa Społecznego Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM. Są to m.in., następujące opracowania:

– Piorunek M. (red.), *Pomoc – Wsparcie społeczne – poradnictwo. Od teorii do praktyki*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010;

– Piorunek M. (red.), *Poradnictwo. Kolejne przybliżenia*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2011;

– Piorunek M., Kozielska J., Skowrońska-Pućka A. (red.), *Rodzina. Dziecko. Szkice z teorii i praktyki pomocy psychopedagogicznej i socjalnej*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2013;

– Piorunek M. (red.), *Dymensje poradnictwa i wsparcia społecznego w perspektywie interdyscyplinarnej*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2015;

– Kozielska J., Skowrońska-Pućka A. (red.), *W kręgu działań pomocowych i poradniczych*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2016, i inne.

³ A. Radziejewicz-Winnicki, *Pedagogika społeczna*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 109.

⁴ E. Marynowicz-Hetka, Piekarski J., Urbaniak-Zajac D., *Pedagogika społeczna i praca socjalna: przegląd stanowisk i komentarze*, Interart, Warszawa 1996, s. 146.

W omawianej oraz powszechnie dostrzeganej aktywności ludzi nauki w tym zakresie akademicki pedagogiczny ośrodek naukowy Uniwersytetu Adama Mickiewicza zajmuje miejsce szczególne; o czym już wspominałem na wstępie recenzji.

Kształtujące się kondycje liberalizacji oraz demokratyzacji społeczeństwa, tak jak i trendy globalizacji oraz regionalizacji nie pozostają przy tym bez konsekwencji dla realizujących się tożsamości jednostek oraz grup społecznych, a zwłaszcza pracy socjalnej prowadzonej w wielu środowiskach lokalnych. Instytucje szeroko pojmowanej pomocniczości i edukacji przez podmiotową ideę pracy socjalnej wywierają swoisty wpływ na charakter wyłaniających się tożsamości dziecka, młodzieży i osób dorosłych podlegającej ich wpływom. W związku z realizacją określonych funkcji społecznych pojawia się konieczność wysuwania pytań odnośnie do stwarzanych w ich obrębie, zmniejszających się warunków rozwoju oraz ich funkcjonalności wobec specyfiki nowych uwarunkowań społecznych. Jak wskazują badania prowadzone w obszarze nauk społecznych w okresie ostatniej dekady, szczególnie preferowany okazuje się model jednostki pracownika *socjalnego* czy *wolontariusza* traktowany jako osobowość kreatywna, wykazująca się cechami elastyczności intelektualnej, zdolnościami działania refleksyjnego i pragmatycznego.

Niestety, liczne przykłady dowodzą, że egzystujący w naszym kraju liberalizm gospodarczy, który fetyszyzuje głównie rolę kapitału i własności prywatnej, nie docenia wartości społecznych ogniskujących się na ustawicznym wspieraniu działań wzmacniających wiarę w sens szeroko dofinansowanej kooperacji społeczności lokalnych. Ignoruje on również zasadę *wsparcia społecznego* immanentnie związaną z nowoczesnym *społeczeństwem obywatelskim*. Istnienie i systematyczne wdrażanie podstawowej zasady pomocniczości porządkuje i nadaje relacjom społecznym istotne poczucie opieki, wiary i nadziei na istnienie wspólnego dobra. Tak więc przez akceptację oraz internalizację sygnalizowanej powyżej zasady stymuluje się (wywołuje) powstanie pewnej oczekiwanej powszechnie kultury zachowań, odpowiedniej postawy w odniesieniu do określonych ram, wzorów i wartości tworzących specyficzną filozofię społecznego współdziałania socjalnego w społeczeństwie postindustrialnym.

W świetle przedstawionych powyżej refleksji pragnę zauważyć, że właśnie przedstawione Czytelnikowi książki stanowią niezwykle aktualne, wartościowe i nader rzetelne opracowanie z punktu widzenia obszarów zainteresowań współczesnych nauk społecznych oraz nauk o wychowaniu. Są to ważne opracowania wiążące się z dalszą pomyślną instytucjonalizacją pracy socjalnej we współczesnej Polsce.

Jak pisze w obszernym *Wstępie*⁵ Redaktor Naukowa tomu – Pani Prof. zw. dr hab. Magdalena Piorunek „(...) Potrzeby, koncepcje, relacje pomocowe i poradnicze

---

⁵ Przybierającym postać *Wprowadzenia* Czytelnika do całości podmiotowej tematyki, a *de facto* mini-artykułu przedstawiającego w konkluzji końcowej tryb ujęcia przez poszczególnych autorów

w perspektywie pomagających i wspomaganych stanowią kanwę proponowanych czytelnikowi rozwiązań. W niniejszej publikacji pragniemy przyrzeć się zjawisku pomagania w perspektywie pomagających i wspomaganych. Chcemy interdyscyplinarnemu, interparadygmatycznemu oglądowi poddać potrzeby, kompetencje i cechy opisujące wzajemne relacje między tymi podmiotami oraz ich uwarunkowania. (...) w tych warunkach naturalne wydaje się szukanie wsparcia, pomocy, poradnictwa. W każdej niemal dziedzinie życia obserwujemy (nie zawsze w duchu afirmacji indyferentnego dystansu czy przy otwartej negacji i sprzeciwie) aktywność specjalistów od pomagania – doradców, konsultantów, trenerów, mentorów, tutorów czy coachów. (...) Niektórzy u źródeł tych aktywności wskażą na autentyczne zapotrzebowanie jednostek nieradzących sobie w życiu, niewydolność konkretnych osób czy całych grup społecznych, objętych rzeczywistą czy zagrożonych potencjalną marginalizacją i społecznie wykluczonych czy z kolei – chcących zoptymalizować swoje funkcjonowanie w różnych obszarach w oparciu o posiadane zasoby. Inni – będą te działania przypisywać swoistym modom, łatwości dostępu do zróżnicowanych form i metod pomagania w świecie rzeczywistym i wirtualnym, marketingowej inwazji licznych podmiotów zajmujących się tymi obszarami aktywności na rynku. Działania służące optymalizacji podmiotowej kompetencji w radzeniu sobie z codziennymi wyzwaniami i sytuacjami kryzysowymi w dynamicznie zmieniających się warunkach życia dzieci i młodzieży, ale także osób dorosłych i starszych wydają się być bardzo aktualnym wyzwaniem na wielu poziomach społecznego funkcjonowania, od makropolityki społecznej regionu, państwa, środowiska lokalnego, poprzez organizację konkretnych form społecznego wsparcia zogniskowanego w zróżnicowanych grupach potrzebujących, po założone i rzeczywiste aktywności pomocowe na poziomie mikrostrukturalnym⁶.

Zamysł przygotowania takich właśnie opracowań – o charakterze czynnikowej systematyzacji licznych problemów i zależności omówionych na wstępie – uważam za szczególnie trafny, a w dobie dzisiejszej bardzo użyteczny z uwagi na naukowo-poznawcze, ale również społeczno-praktyczne implikacje podejmowanych i zarazem rozbudowanych przez poszczególnych Autorów zagadnień.

Sformułowanie problematyki badań jest (mam na myśli tom I) nader poprawne. Na Wstępie p. Profesor Magdalena Piorunek wyjaśniła z **niezwykłą starannością** społeczną i naukową genezę problemów badawczych. Wybór metod badania oraz ostateczna operacjonalizacja problemu badawczego, zaprezentowana

---

całości podjętej problematyki, który został opatrzony tytułem: *Pomagający i wspomagani w kontekstach pomocowych. Zagajenie*.

⁶ M. Piorunek, *Spoleczne i jednostkowe konteksty pomocy, wsparcia społecznego i poradnictwa, Koncepcje – Dyskursy – Inspiracje*, t. I, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2018, s. 7-9.

w poszczególnych tekstach, odpowiada wszelkim wymogom metodologicznym. Nowatorskie ujęcie pracy polega nie tyle na skrupulatnej analizie literatury przedmiotu, co na przytoczeniu (a zarazem uwypuklaniu) socjologicznej (psychologicznej) teorii ról społecznych – aczkolwiek nie zawsze wypowiedzianej *wprost* – nie tylko w odniesieniu do roli pracownika socjalnego, będącej jedną z kategorii ról zawodowych, ale również do roli osoby oczekującej pomocy, stanowiącej swoisty równoważnik roli zawodowej dla osób, które np. nie mogą znaleźć zatrudnienia pomimo sił witalnych, intelektualnych i gotowości do jego podjęcia. Owa innowacyjność koncepcji analiz zaprezentowanych w książce to także równoczesne diagnozowanie problemów, które zostały przez Redaktorkę tomu uporządkowane wokół trzech teoretycznych osi rozważań, wydzielonych w dalszej formule edytorskiej jako poszczególne części książki.

Pierwszą część stanowią rozważania wokół procesów pomocowych, ich zróżnicowanych uwarunkowań, specyfiki relacji pomocowych w perspektywie pomagających i wspomaganych.

Drugi obszar proponowanych Czytelnikowi dyskusji odnosi się do specyfiki działań pomocowych adresowanych do rodziny. Natomiast w trzeciej części *pomoc* zostaje pokazana z perspektywy specyfiki zróżnicowanego typu działań podejmowanych wobec wybranych grup potrzebujących, przy czym rozważania skoncentrowane są wokół pragmatycznej skuteczności tej pomocy, jej cech deskryptywnych, jak i ograniczeń i dylematów towarzyszących konkretnym pomagającym i wspomaganim. Recenzowana przeze mnie praca (tom I) została strukturalnie podzielona na trzy części, w obrębie których występują odrębne przypisane każdej z nich rozdziały (artykuły). Poniżej przedstawiam spis treści tego opracowania książkowego, celem zainteresowania naszych Czytelników podjętą problematyką i sięgnięcia do oryginału edycji.

Pomagający i wspomagani w kontekstach pomocowych. Zagajenie (Magdalena Piórunek)

Część I. Pomoc – potrzeby, kompetencje, relacje pomocowe i poradnicze

- Anna Kotlarska-Michalska: *Spoleczne i jednostkowe uwarunkowania pomocy drugiemu człowiekowi*
- Maria Czerepaniak-Walczak: *Jak wspierać nieoczekujących wsparcia? O potrzebie kształtowania świadomości krytycznej*
- Elżbieta Siarkiewicz: *Poradnictwo w przestrzeni codzienności. Niewidzialna partytura czy poradnicza ceremonia?*
- Katarzyna Segiet: *Znaczenie interwencji psychopedagogicznej w sytuacji względnie pełnej lub ograniczonej samodzielności człowieka*
- Rafał Adamczewski: *Dialog i krytyka w działalności pomocowej*

- Agnieszka Kalbarczyk: *Autonomia odbiorcy pomocy – zasada, cel czy warunek skutecznego pomagania?*

Część II. Rodzina jako podmiot działań pomocowych

- Bożena Matyjas: *Działania pomocowe i interwencyjne wobec rodzin w kryzysie*
- Andrzej Ładyżyński: *Rodzina jako zbiorowy pacjent. Perspektywa systemowa*
- Barbara Harwas-Napierała: *Istotne warunki skuteczności terapii rodzinnej*
- Waldemar Segiet: *Idea wzmacniania rodziny podstawą „dobrej praktyki”. Zasadnicze wątki, nowe ustalenia*
- Ewa Syrek: *Pomoc rodzinie z dzieckiem przewlekle chorym*
- Agnieszka Skowrońska-Pućka: *Rodzina pochodzenia a rodzina prokreacyjna małych matek. Oddziaływania profilaktyczne jako forma wsparcia i pomocy*

Część III. Skuteczność pomocy: perspektywa wspomaganym i pomagającym – egzemplifikacje

- Monika Oliwa-Ciesielska: *Skuteczna pomoc osobom żyjącym w kulturze ubóstwa*
- Joanna Kozielska: *Niedyrektywne formy pomocy. Coaching – moda czy skuteczna metoda wspierania?*
- Ewa Kasperk-Golimowska: *Edukacja zdrowotna jako forma pomocy w prowadzeniu „dobrego życia”*
- Ewa Włodarczyk: *Kobieta uzależniona od alkoholu w procesie terapii – bariery i oczekiwania*
- Danuta Parlak: *Umiejętność przyjmowania perspektywy a jakość relacji pomocowych*
- Monika Łętocha, Paweł Grzybek, Kamila Pytowska, Aleksandra Sierant: *Gotowość do dzielenia się i pomagania innym, czyli wybrane determinanty zachowań prospołecznych dzieci w wieku wczesnoszkolnym*
- Kamila Słupska: *Kiedy wspieranie innych zaczyna dokuczać nam... Wypalenie zawodowe profesjonalnie pomagających*

O ile tom I wyróżnia się na ogół rozważaniami o charakterze *implikacji teoretyczno-poznawczych*; to kolejny tom II cechują implikacje *praktyczno-społeczne*, co wyraźnie uwypukla (a zarazem sygnalizuje) podtytuł zbiorowego książkowego opracowania: *Przyczynki empiryczne – Praktyka społeczna*. Kontynuowane są w omawianym tomie liczne symptomy występujące w sferze publicznej, przemawiające za intensyfikacją intencjonalnie podejmowanych działań w zakresie *pracy socjalnej* wolontariatu, jak i *rewitalizacji* i *inkluzji społecznej*, chociażby częściowo kompensującej „ubytki” zdrowotne i społeczne. Autorzy nawiązują do osób upośledzonych tak zdrowotnie, jak i społecznie, tych wszystkich, które nie uczestniczą satysfakcjonująco w trybie przez nich oczekiwanym w życiu społecznym, ponieważ ich indywidualne położenie bądź istniejące reguły życia publicznego, funkcjonujące mechanizmy społeczne – w sposób pośredni lub bezpośredni – wykluczają te grupy z oczekiwanej, zadowalającej egzystencji, pozbawiają kluczowych (a co więcej – przysługujących) zasobów (dóbr czy możliwości spełnie-

nia własnych aspiracji). Kumulując czynniki *marginalności społecznej* widać, że zepchnięte one zostały do swoistej podklasy społecznej.

Pojawienie się takiej właśnie odmiennej i nowej kategorii osób trwale zmarginalizowanych i wykluczonych stwarza niebezpieczne podstawy do wyłaniania się ludzi na zawsze zmarginalizowanych, których określa się jako polską odmianę *underclass*⁷, a więc pewnej podgrupy społecznej.

Marginalność społeczna to termin stosowany w dwóch podobnych, ale nieco odmiennych znaczeniach. W pierwszym sposobie rozumienia mamy na myśli kulturową obcość (odmienność) jednostek bądź całych grup, których zwyczaje, wzory poznawcze, a także przejawiane sposoby percepcji różnią się na tyle od kultury ich otoczenia społecznego, że mogą utrudniać procesy komunikowania z otoczeniem zewnętrznym, a tym samym korzystanie z jego instytucji, jak również tworzyć zaburzenia w procesie socjalizacyjno-wychowawczym, co wiąże się z problematyką rozpadu kulturowego oraz procesu dezorganizacji społecznej. W drugim *Spoleczne i jednostkowe konteksty pomocy, wsparcia społecznego i poradnictwa. Przyczynki empiryczne – Praktyka społeczna* z kontekstów, w jakich pojawia się ów termin, akcentuje się przede wszystkim deficyt *statusowy* uprawnień poszczególnych jednostek czy też całych grup społecznych. W tym przypadku *marginalizacja* rozumiana jest jako określone zjawisko struktury, w której pojawiają się ludzie nieprzypisani – z różnych przyczyn – do określonych pozycji społecznych i z tych m.in. względów niekorzystający ze statusowych uprawnień właściwych tym pozycjom, lub też jednostki zajmujące pozycje o statusie przypisanym w mniejszym czy większym stopniu ludziom ułomnym⁸.

Oznacza ono nieuczestniczenie jednostek oraz grup społecznych (za sprawą ułomności, zdrowia lub deficytu publicznego) w podstawowych instytucjach określonego porządku społecznego. Samo pojęcie stanowi zaprzeczenie terminu *integracja*, interpretowanego również przez historyków społecznych. Losy rozwoju ludzkości dostarczają nam wielu danych potwierdzających, że w różnych okresach w przeszłości wiele osób i grup społecznych z powyższych powodów uczestniczyło w życiu zbiorowym w niewielkim stopniu satysfakcjonującym, nieporównywalnie mniejszym aniżeli inne grupy społeczne. Nie idzie tu o normalne zróżnicowanie uprawnień uzależnionych od przyznanego uprzednio statusu społecznego. Pewne grupy zostały tych praw z różnych powodów pozbawione lub też ich członkowie sami z nich zrezygnowali⁹. Innymi słowy *marginalizacja* spo-

⁷ J.J. Rutkowski, *Welfare and the Labour Market in Poland: Social Policy during Economic Transition*, World Bank, Washington DC 1998, s. 57; E.Tarkowska (red.), *Zrozumieć biednego. O dawnej i obecnej biedzie w Polsce*, Typografia, Warszawa 2000, s. 17.

⁸ W. Frieske, *Marginalność społeczna*, [w:] *Encyklopedia Socjologii*, t. 2, Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1999, s. 167-168.

⁹ Ibidem, s. 168

łączna to proces powstawania, wyłaniania się pewnych (marginalnych) grup społecznych, a także wchodzenie (przeistaczanie się) poszczególnych jednostek i grup w istniejący już (peryferyjny) margines społeczny. W samym pojęciu marginalizacja daje się dostrzec proces wychodzenia z tzw. obszaru marginesu społecznego wielu osobników. Można również zaobserwować sytuacje, w których dystans dzielący grupę czy jednostkę marginalną od grupy stanowiącej dla niej określoną płaszczyznę odniesienia będzie się stale powiększać¹⁰. Sygnalizując występowanie strukturalnych przesłanek rodzimych procesów marginalizacji społecznej przejść można do kolejnego terminu, jakim jest wykluczenie społeczne, *ekskluzja (exclusion)*. **Podobnie jak t. I, również kolejny tom II, bez zastrzeżeń można rekomendować naszym czytelnikom. Zmierzają one ku pomysłnej percepcji.**

Struktura tomu II jest zbliżona do tomu poprzedniego¹¹. Wydzielono w nim również trzy części. W obrębie każdej z nich występują odrębne artykuły/rozdziały. Poniżej przedstawiam szczegółowy spis treści:

Wprowadzenie (Joanna Kozielska, Agnieszka Skowrońska-Pućka)

Część I. Grupy defaworyzowane – przestrzenie funkcjonowania, formy pomocy i wsparcia

- Małgorzata Michel: *Wykluczone przestrzenie miejskie i getta biedy jako wyzwanie dla współczesnej pedagogiki w działaniu metody outreach z dziećmi na ulicy i gangami młodzieżowymi*
- Grzegorz Głupczyk: *Niewidzialna młodzież – rola trzeciego sektora w pracy na rzecz młodzieży defaworyzowanej społecznie*
- Patrycja Chrzanowska: *Jak usamodzielnic niesamodzielných? Omówienie procesu usamodzielniania wychowanków instytucji pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem roli opiekuna usamodzielnienia*
- Agnieszka Skowrońska-Pućka: *Jak usamodzielnic dziecko z dzieckiem? Proces usamodzielniania małoletnich matek szansą na reintegrację rodziny?*
- Kamil Radzki: *Subkultura przestępcza a metoda harcerska w oddziaływaniach zakładu poprawczego*
- Agnieszka Zaradna: *O profilowaniu osób bezrobotnych, czyli piętnowaniu nosicieli piętna*
- Joanna Kozielska: *Wymiany imigracyjnego wsparcia i poradnictwa*
- Robert Bartel, Janusz Rybakowski, Maja Stańko-Kaczmarek: *Arteterapia oparta na uważności u chorych na depresję*

¹⁰ T. Kowalak, *Marginalność i marginalizacja społeczna*, Elipsa, Warszawa 1996, s. 134; A. Radziejewicz-Winnicki, *Pedagogika społeczna*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 109.

¹¹ O czym szczegółowo informują we Wprowadzeniu Redaktorki Naukowe kolejnego tomu Dr. Dr. Joanna Kozielska oraz Agnieszka Skowrońska-Pućka.

Część II. Doradztwo zawodowe i wolontariat jako czynniki wspierające potencjał rozwojowy

- Agnieszka Nymś-Górna, Anna Sobczak: *Doradztwo zawodowe dla studentów – znaczenie, potrzeby oraz formy pomocy*
- Barbara Chojnacka: *Pomagający czy wspomagany? Pułapki, dylematy i kontrowersje w obszarze działań pomocowych na przykładzie wolontariatu studenckiego w placówkach wsparcia dziennego*
- Bernadetta Kosewska: *Wolontariat studencki jako jedna z możliwości rozwoju kompetencji pedagoga społecznego. Komunikat z badań*
- Justyna Mielnik: *Walory wolontariatu w rodzinach zastępczych*
- Beata Jakimiuk: *Wsparcie społeczne w miejscu pracy jako czynnik kształtujący satysfakcję zawodową*

Część III. Poradnictwo, pomoc i wsparcie społeczne w optyce wspomagających. Dobre praktyki

- Ewa Grudziwska, Marta Mikołajczyk: *Co i dlaczego robią w swojej pracy? Przedstawiciele służb społecznych o wykonywanym zawodzie*
- Katarzyna Nanowska: *Wolność dozorowana – dylematy kuratora sądowego w roli wychowawcy*
- Ewa Schneider, Agata Matysiak-Błaszczak: *Pomoc i wsparcie oferowane nieletnim w procesie resocjalizacji, na przykładzie zastosowania środka wychowawczego w postaci skierowania do ośrodka kuratorskiego*
- Renata Deka: *Działalność Ośrodka Readaptacji Społecznej „Mateusz” w Toruniu jako odpowiedź na problemy i potrzeby osób opuszczających placówki penitencjarne*
- Tomasz Kasprzak: *Współczesne problemy alternatywnych form pomocy osobom głuchoniemym w Republice Czeskiej*
- Rafał Iwański: *Profesjonalni i rodzinni opiekunowie niesamodzielnych osób starszych*
- Magda Kalkowska: *Senior jako podmiot wspomagający w ramach lokalnej inicjatywy*
- Noty o autorach

Nadmieniam, że członkami obu zespołów autorskich są znani eksperci, naukowcy akademicki reprezentujący ważne akademickie ośrodki naukowe.

Reasumując uznaję, że kolejny oceniany przeze mnie tom II odpowiada **istotnym potrzebom intelektualnym i praktycznym**. Stanowi on bardzo interesujące studium poznawcze będące wynikiem oczekiwanej współpracy wielu ośrodków.

Zaprezentowane w obu tomach analizy zostały przeprowadzone w dwóch perspektywach: globalnej i lokalnej, zgodnie z ideą ich wzajemnego powiązania i współzależności, i między rozpoznawanymi i definiowanymi globalnie zjawiskami a potrzebami lokalnymi w zakresie stymulowanej przez polityków społecznych i aktywnych działaczy samorządowych inkluzji/kompensacji osób

zmarginalizowanych. Sprawcze działania w tym zakresie polegają głównie na użyteczności wiarygodnych globalnych lustracji oraz propagowanych rozwiązań traktowanych jako motywacja (wzorzec) do wprowadzenia i transformowania oczekiwanych rozstrzygnięć kompensacyjnych¹², prowadzonych na rzecz wielowymiarowej aktywizacji i inkluzji członków społeczności lokalnej.

Wnioski i uogólnienia zawarte w opiniowanych przeze mnie obu książkach mają znaczenie nie tylko poznawcze. Większość z nich nawiązuje do ideologiczno-teoretycznych i praktycznych postulatów kierowanych pod adresem polityków społecznych i rządowych władz wykonawczych w Polsce. Polecam ją zatem jako interesującą oraz **aktualnie bardzo ważną lekturę**. Zwraca również uwagę wymowna i nader oryginalna szata graficzna strony tytułowej.

Andrzej Radzewicz-Winnicki
Społeczna Akademia Nauk w Łodzi

Bibliografia

- Frieske W., *Marginalność społeczna*, [w:] *Encyklopedia Socjologii*, t. 2, Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1999.
- Frysztański K., *Socjologia problemów społecznych*, Scholar, Warszawa 2009.
- Frysztański K., *Pomoc społeczna*, [w:] *Encyklopedia Socjologii*, t. 3, Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2000.
- Jarosz E., *Ochrona dzieci przed krzywdzeniem. Perspektywa globalna i lokalna*, Wyd. UŚ, Katowice 2008.
- Kowalak T., *Marginalność i marginalizacja społeczna*, Elipsa, Warszawa 1996.
- Kozielska J., Skowrońska-Pućka (red.), *W kręgu działań pomocowych i poradniczych*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2016.
- Marynowicz-Hetka E., Piekarski J., Urbaniak-Zajac D., *Pedagogika społeczna i praca socjalna: przegląd stanowisk i komentarze*, Interart, Warszawa 1996.
- Piekarski J., Urbaniak-Zajac D., *Wybrane stanowiska pedagogiki społecznej*, [w:] E. Marynowicz-Hetka, J. Piekarski, D. Urbaniak-Zajac (red.), *Pedagogika społeczna i praca socjalna. Przegląd stanowisk i komentarze*, Interart, Warszawa 1996.
- Piorunek M. (red.), *Pomoc – Wsparcie społeczne – poradnictwo. Od teorii do praktyki*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010.
- Piorunek M. (red.), *Poradnictwo. Kolejne przybliżenia*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2011.
- Piorunek M., *Społeczne i jednostkowe konteksty pomocy, wsparcia społecznego i poradnictwa, Koncepcje – Dyskursy – Inspiracje*, t. I, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2018.

¹² E. Jarosz, *Ochrona dzieci przed krzywdzeniem. Perspektywa globalna i lokalna*, Wyd. US, Katowice 2008, s. 15.

- Piorunek M., Kozielska J., Skowrońska-Pućka (red.), *Rodzina. Dziecko. Szkice z teorii i praktyki pomocy psychopedagogicznej i socjalnej*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2013.
- Piorunek M. (red.), *Dymensje poradnictwa i wsparcia społecznego w perspektywie interdyscyplinarnej*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 2015.
- Radziejewicz-Winnicki A., *Pedagogika społeczna*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- Rutkowski J.J., *Welfare and the Labour Market in Poland: Social Policy during Economic Transition*, World Bank, Washington DC 1998.
- Tarkowska E. (red.), *Bieda, historia i kultura*, [w:] *Zrozumieć biednego. O dawnej i obecnej biedzie w Polsce*, Typografia, Warszawa 2000.